

تیوری تیوریسم

نووسەر: سه لاهه دین عه باسی

وه رگیئر: عوسمان ره حمانی

بلاوکه ره وه ی چاپه مه نی گالیله له پاریس کتیپیکی به ناوی «مانای ۱۱ ی سپتامبه ر» بلاو کردوته وه. ئە م کتیبه ئاکامی وتووژی «جیوانا بورا» ماموستای فه لسه فه ی زانستگه ی «واسار» له گه ل دوو بیرمه ندی ناسراوی روژاوا «ژاک دریدا» ی فه رانسه یی و «هابر ماس» ی ئالمانی یه. له لاپه ره ی ۱۸۳ ی ئە م کتیبه دا هاتوو:

«شه ری وینه کان و راگه یاندنه کانی به ناو سه ردارانی شه رانی، دوو دوژمن: بنلادن و بووش، زور به په له ده که ونه سه ر شه پۆل و زیاتر له جارن راستی و حه قیقه تیک که ئە م شه ره ئاشکرای ده کا، له به ر چاو وون ده که ن و ده یشارنه وه.»

تیوریسم چیه؟ تیوریسم کی یه؟ هیشتا وولامیکی فه لسه فی و زانستی به م پرسیارانه نه دراوه ته وه و به م زوانه ش نادریتته وه. له م نووسراوه یه دا من به پشتبه ستنی ته واو به نووسراوه یه کی «فاروق ره فیق» به ناوی «وانه کانی جه ننگ دژ به تیوریزم تا ئە م ساته» زنجیره یه ک لیکدانه وه ده رباره ی تیوریزم پیشکه ش ده که م. ئە م نووسراوه یه به شی یه که میه تی.

«فاروق ره فیق» له عه قل و میشکه گه وره کانی کوردستان و روژه لاتی ناوه راسته. نابراو پاش ئە وه یکه له ده رس ووتنه وه له زانستگه ی سلیمانی ناکام بوو، ئیستا که له گه ل ده رس ووتنه وه، کاندیدای دوکتورای فه لسه فه ی سیاسی و پیوه ندی ئیونه ته وه یی یه له زانستگه ی کارلتون له کانادا. تا ئیستا چه ندین کتیپی ستراتیژی و ده یان بابته تی گرنگی فاروق چاپ و بلاو کراوه ته وه.

ئیستا تیوریسم راستیه که و هه لویست گرتن به رانبه ری، بووه ته شه ر. تا ئیستا شه ره کان به دوو جوژ دابه ش ده کران. ۱- شه ری کلاسیک که بریتیه له پیک دادانی

راسته و خو و راگه یه ندراو له نیوان دوو ده و له تی دژ به یه ک. ۲- شه ری پارتیزانی یان ناو خوویی. هه له ی جورج بووش له راگه یاندنی شه ر له دژی تیروریزم گه وره ترین هه له ی میژوویی و گه وره ترین خزمه ت بوو به تیروریسته کان، چوونکه نه وانی کرد به شه رکه رانی دوژمن و جوړی سیهه می له شه ر له ژیانی به شه ری دا داهینا. له حالی حازدا جیاواز له پروپاگانده ی راگه یاندن و ده روونی و جیاواز له هه لویستگرتنی سیاسی و به دوور له ئی حساساتی گشتی، تیروریزم وه ک جوړی سیهه می شه ر و راستیه کی حاشا هه لنه گر له ژیانی ئینسانه کان دا له مه یدان دایه و پویستی به لیکوئینه وه یه کی فه لسه فی و مه عریفه تی هه یه. نه م ووتنه یه به مانای مه شروعیه ت دان به تیروریسم نیه. هه ر وه ک شه ره کلاسیکه کانی سه دان ساله ی ئیران و روم و شه ره جیهانیه کانی یه که م و دووهه م راستیه کی نا مه شروع بوون. تیروریسم له هه ر شیوه یه کی دا، چ ده و له تی و غه یری ده و له تی، جینایه تیکی جیگای سه رنجه له دژی که رانه تی ئینسان.

من وه ک که سیک که نه ندای میلهه تیکم که تراژیدیا کانی هه له بجه و نه نفالی چیشتووه، ناتوانم حه ق به خووم بده م که ۱۱ ی سپتامبر به گورانکاریه کی میژوویی له ژیانی به شه ر دا ناوبه رم و میژوو به پاش و پیشی نه م رووداوه دابه ش بکه م. نه م کاره به سووکایه تی و ئیهانه به ته واوی نه و میلهه ت و قه وم و ئینسانانه ده زانم که بوونه ته قوربانی تیروریزم. به م کاره ئیهانه و سووکایه تی به ویتنامیه کان، فه له ستینیه کان، چیچانیه کان و کورده کانه که بوونه ته قوربانی تیروریزم به تایبه تی تیروریزمی ده و له تی.

نه وانه ش که تووشی نه م هه له بوون و میژوو به پاش و پیشی ۱۱ ی سپتامبر دابه ش ده که ن، نه مه ته نیا ده نگدانه وه ی هوون و زورنای ته بلایغاتی نه مپریالیزمی ئامریکا بوو و ده رحه ق به ته جره به ی تالی میلهه تانی جیهان بی نه ده بی ده که ن. من ناتوانم عه قلی خووم به راده یه ک دابه زینم که نه لیم له لاشه ی ئامریکایی یه ک و مندالیکی فه له ستینی و لادی یه کی کورد خوین ده رژی و خوینی نه و ئامریکایی یه به نرختره له خوینی کوردیک، عه ره بییک و نه فغانی یه ک. ۱۱ ی سپتامبر کاره ساتیکی ترسناک بوو. به لام ته نیا کاره ساتی نه م سه رده مه له خوین گه وزاوه نه بوو و نیه، هه وه ک کاره ساتی جه ژنی قوربانی هه ولیریش جینایه تیکی سامناک و ته کاندهر بوو.

۱۱ ی سپتامبر ده بی له جیگا و هه لومه رچی شیای خوی دا لیکبدریته وه نه زیاتر و نه که متر. ته واوی کاره تیروریستییه کان و ئوسوله ن شهر له دژی تیروریزم ده بی له لیکولینه وه یه کی ووردی فه لسه فی به هه ره مه ند بن ئه گینا ده بنه گیوتینییک له ده سته ئه مپریالیسته کان و ئیستییمارچییه کان و قازانج په ره ستان بو برینی سه ری که رامه تی ئینسانی و ئازادی و مافی ئینسانه کان و میلله ته کان. شه ره ده روونیه کان و زورنا ته بلیغیه کانی ده و له ته کان و شه پۆلی سه ته لایته کان و راگه یه نه ره کان له بابته ت نیویورک و مادرید و ته لاوی و ریاز و ئیستانبول و مسکو نابی په رده به سه ر لیکولینه وه ی مه عریفه تی و فه لسه فی شهر له دژی تیروریزم دا بکیشی. به تاییه تی بو ئیمه کورده کان که قوربانی چه ندین سه ده تیروریزمی ده و له تی و غه یری ده و له تی بووین، لیکولینه وه و باسی تیروریزم بو قوولتر بوونه وه ی هوشیاری و فامی کومه لایه تی و نه ته وه یی له پیداویستییه کانه. چونکه ئه وه یکه کورده کان به هه موو شتییک ده گه یه نی هوشیاری میللی و گشتیه و ئه وه یکه تا ئیستا ئیمه ی له هه موو شتییک کردووه، لاوازی و هه ژاری هوشیاریمان.

ئییستا که ئیمه له دنیا یه ک دا ده ژین که ۲۰٪ دانیشته وانه که ی کونترولی سامانی ۸۰٪ ی ماباقی له ده ست دایه، له ۶/۵ میلیارد که سی دنیا ۴/۶ میلیارد به هه ژاری ده ژین، یه ک میلیارد که س له ژیر خه تی هه ژاری دا ده ژین. له جیهانییک دا ده ژین که سامانی یه ک که س بو نمونه «بیل گیتس» به قه ده ر بووجه ی ۲۰ وولاتی تره، ۵۰۰ که س ۵۰٪ ی سه روه ت و سامانی جیهانیان له ئیختیار دایه، کوی دارایی و سامانی ۳ که س له ده و له مه نترین که سانی دنیا به رابه ره له گه ل ته واوی داهاتی سالانه ی ۴۸ وولاتی هه ژار. له جیهانییک دا ده ژین که له وولاتیکی بچووک دا دیواریکی چیمه نتوی چه ندسه د کیلومیتری داده نری که له دیویکی ئه م دیواره ئاوی خواردن ده ست ناکه وی و له دیوه که ی تری سه دان حه وزی مه له روژانه به تال و پر ده کریتته وه. له جیهانییک دا ده ژین که بو په روه رده و قیرکردنی ته واوی مندالانی وولاتانی هه ژار ۶ میلیارد دولار پیویسته، له حالیک دا ته نیا بووجه ی سه ربازیی ئامریکا چوارسه د میلیارد دولاره. له جیهانییک دا ده ژین که چه ند سه ده یه ته نیا له لایه ن ره گه زیکه وه ئیداره

ده كړی و ته نیا ره گه زیک به سه ری دا حاکمه که به خوئی ده لئی ره گه زی بالاده ست (Master Race). له جیهائیک دا ده ژین که له «ماکیاول» به م لاره زه وی و ئینسانه کان و حه یوانات بوونه ته ثامراز و که ره سه ی خاو. له جیهائیک دا به سه ر ده به ین که سه دان سآله مه یدانی سه ره روئی سپیه کانه (WASP). له ده ورائیک دا که خودا مردووه و ئینسانه کان ثامرازن و تیوروسم دیارده یه کی چاوه روانکراوه. به لآم ته وه یکه به ناوی تیوروزیم و شه ر له دژی ده بیسرت گه مه یه کی پیسه که هه لسوورینه رانی بیجگه له قازانجی خوئیان بیر له هیچیترا ناکه نه وه. بو لیکدانه وه و لیکوئینه وه ی تیوروسم به رله هه موو شتیک ده بی مودیرنیتته یه ک که کولونیالیسم (ئیسیتیمار) و ئه مپریالیزم و ره گه ز په ره سستی پیک دینئی، له درپژ ماوه دا، لیکبدریتته وه و له کورت ماوه ش دا سه ره له دانی ئه مپراتوری ثامریکا له ۵۰ سآلی رابوردوو و باشیه کانی و خراپیه کانی بخریتته به ر باس. به رجه سته بوونی پروژهی روونکردنه وه ی هیزی بی هاوتای سه ربازی ثامریکا، ئه و سووکایه تی و بی حورمه تیانه ی که ئه م هیزه له ۵۰ سآلی رابوردوو دا به میلله تانی ثامریکای لاتین و روژه لاتی ناوه راست و جنوبی روژئاوی ئاسیا و ئاسیای ناوه راستی کردووه. یارمه تیه بی قه یدومه رج و به رده وامه کانی ثامریکا به ده وله تیکی دینی به ناوی ئیسرایل، که گوئا دوورگه ی دیموکراسیه له ده ریای سته مکاری و دیکتاتوری، به لآم بوئی ره وایه و ده تروانی پاکسازی ره گه زی بکا، ده تروانی بولدوزیر (نازناوی شارون) بو سه روک وه زیران هه لپژیری. سیاسه تی ثامریکا له ۵۰ سآلی رابوردوودا له دژی حه ره که دیموکراسی و ئازادیخوازانه کان بووه له وولاتانی ئیسلامی دا. هیز و گورپه دیموکراسی و ئازادیخوازه کان که خه ونی سیستمیکی عادل و عه قلانی یان بینووه، له وولاتانی ئیسلامی دا که م نه بوون و نین به لآم هه میشه له گه ل هیزیکی گه وره دا به ره وروو بوون و ئه م هیزه ش بیجگه له روژئاوا که سیترا نه بووه. پاش ۱۱ سپتامبر ثامریکا شه ری له دژی تیوروزیم راگه یاند و ناراسته وخو تیوروزیمی دایه پال ئیسلام به بی ته وه یکه به لگه و ده لیلیک نیشانی جیهان بدا. به واتای چامسکی «ئه گه ر ثامریکا به لگه ی هه با نیشانی ده دا». بووش هه ر له سه ره تاوه ووتی ئه مه شه ری خاجه (سلیبی). نابی فریوی سه ردانی بووش له مزگه وتیک له واشنگتن و یان قسه کانی بلیر بخوین. هه ر ئه و بلیره ی که چامسکی ناوی ناوه «مشته ری کومیدی ثامریکا».

تیوروسم تیوری یه. ریشه ی ئه م تیوری یه ده گه ریته وه بو سآله کانی ۱۹۸۰، یانی ده ورائی ده وله تی ریگان. پاش ۱۱ سپتامبر ناوه روکی ترسناکی ئاشکرا بوو. ناوه روکیک که له خودی کاره ساتی ۱۱ سپتامبر توقینه رتر و وه حشیانه تره. ئه گه ر ئه م تیوری یه نه خریتته به ر لیکوئینه وه ی فکری و مه عریفه تی ده یان کاره ساتی تری وه ک ئه فغانستان ده خوئینی.

تیروریسم ئیستا هه و آله، چیروکه، راپورتی روژنامه کانه، ئامرازی تیروریسته کانه، وینه و هه و آلی ته له ویزیونه کانه، ووتاری سیاسه تمه دارانه، فایللی لیکۆلینه وه ی که سائیکه که پێیان خوشه به لیکوله وهر و پروفیسور ناویان بهرن، سهردیتری بابه ته کانی که سائیکه که چه ز ده که ن به روشنفکر ناویان بهرن، ئه مانه ده لیلن بو تیوری بوونی تیروریزم، تیوری یه ک که هاوکات ناوه روک و نووسه ر و خوینهر و بینهری خوئی دروست ده کا. ئامانجی داگیر کردنی بیرورای گشتی یه. رازی کردن یان بیده نگ کردنی ئینسانه کان به رانه ر به پروژه کان و سیاسه ته کانی جیگای سه رنجی که سائیکی تایبه ته. فریودان و چه واشه کردنی خه لکه بو ئه وه یکه جیهان بکاته ژینگه یه کی سه ربازی و ئه منیه تی. له راستیدا بابه تی تیروریزم پروژه یه کی گه وره یه بو میلیتاریزه کردنی جیهان.

ئێستاکه هه مووان باسی تیروریزم ده که ن، حکومه ته جوړاوجۆره کان، سته مکار و توتالیترو دیموکرات، سیاسه تمه دارانی دیموکرات و غه یری دیموکرات، هه ر هه موو باسی تیروریزم ده که ن و له دژی تیروریسته کان هه لۆیست ده گرن به بی ئه وه یکه مه به ستیان له تیروریزم روون و ناسراو بی. ئاشکرایه که هه رکام له وانه دوژمنان و نه یارانی خوینان به تیروریزم ناو ده به ن.

بو که سیکی ره گه ز په ره ستی وه ک ئه جوویت هه رکه سیکی بلی من کوردم تیروریسته. که سیکی وه ک شارون ته واوی فه له ستینیه کان به تیروریستی زیندوو ناو ده با. ئێستاکه قه زافیش چوو ته ریزی خه باتکارانی دژی تیروریزم. له ریه رانی وولتانی روژه لاتی ناوه راست و ئاسیای ناوه راسته وه بگره تا دیکتاتوریه کانی حاکم به سه ر ئامریکای لاتین دا. حاکمانی سپانیا باسکه کان، رووسه کان چیچانیه کان، ده و له تی هیند کشمیریه کان، تورکیه و یه کیه تی ئورویا (پک ک) به تیروریست ناو ده به ن، هه ر به و شیوه یه ی بو که سیکی وه ک بووش و هاوکاره کانی تیروریزم و ئیسلام یه کن. ئه م هه رج و مه رجه به تایبه تی بو خه باتکارانیک که دژ و دوژمنی سته مگه ری و دیکتاتورین کاره سات خو لقینه، خه باتکارانیک که خه ونی سیستمیکی عادل و قانونی ده بینن. لیره به و لاوه هه رجۆره دژایه تیکردنی ناعه دآله تی و سته مگه ری، هه رجۆره ده ژایه تی له گه ل ژیمه سته مکاره کانی روژئاوا و ژیمه کانی سه ر به روژئاوا، هه رجۆره دژایه تی کردنیک گلوبالیزاشون به کرده وه ی تیروریستی له قه له م ده درۆ.

بابه تی تیروریزم زاده ی پیشه سازی یه که ده توانین به پیشه سازیی تیروریزمی ناوبه رین. ده و له تانی روژئاوا (به تایبه تی ئامریکا و ئیسراییل و ئینگلیس) ریکخواه ده و له تی و ریکخواه کانی لیکۆلینه وه که به (Think Tank) به ناوبانگن ئیداره ی ده که ن. یه که مین ئامانجه کانی ئه م پروژه گه وره یه دوور خستنه وه ی عینوانی تیروریزم له توند ره ویه کان و جینایه ته کان و قه سایبه کانی روژئاوایه که تا ئیستا ده رحه ق به میلله تانی جیهان ئه نجامی داوه و ده یدا.

دوو مه یدان له م پروژه یه دا به شدارن. یه که م مه یدانی ره سمی، شاملی ده و له ته کان و

سیاسه تمه داران و حاکمیه ته کانه. مه یدانی دووهه م تاییه تیه که پیک دئی له زانستگه کان، ناوه نده کانی لیکۆلینه وه، رووناکییران و راگه یه نه ره گشتیه کانی ده ننگ و ره ننگ و بینین و بیستنه، که هر هه موو بو گه یشتن به م ئامانجانیه ی خواره وه ریکخراون و هاوئاهه ننگ کراون:

۱- خولقاندنی گه مه یه ک به ناوی تیروریزم که له باره یه وه لیکۆلینه وه ده کړی، ووتاردان و وتووژ ده کړی، بلاوکراوه و کتیب و بابته ده نوسری. ۲- به رهه م هیئانی کالایه ک بو خستنه بازاری فروشتن و مه زاد و پیک هیئانی سیستمی فروشیار و کریار. ۳- نیشاندانی روژئاوا وه ک قوربانی تیروریزم. ۴- نیشاندانی روژئاوا وه ک هه لگری ئالی ئازادی و نرخه ئینسانیه کان. ۵- نیشاندانی خه لکی تر یانی ته واوی ته وانه ی که له م مه زادخانه دا وه ک فروشیار و کریار به شداری نه که ن وه ک تیروریزم، هه روه ک بووش ووتی هه رکه سیک له گه ل ئیمه نیه له دژی ئیمه یه. ۶- نیشاندانی روژئاوا وه ک شارستانیته ت و خه لکانی تر وه ک دوژمنی شارستانیته ت. ۷- نیشاندانی ته واوی کاره کان و جینایه ته کانی روژئاوا و ئیسرایل وه ک دژکرده وه و به ربه ره کانی کردنی تیروریزم، یانی ئیسرایل و روژئاوا ناچارن ولامی تیروریزم بده نه وه و دیفاع له خوچان بکه ن، ناچارن ولامی تیروریسته کان بده نه وه که بوونی ته وانی خستوته مه ترسی و ته گینا هیچکاتیک کاری تیروریستی ناکه ن، ته وان پیشکه وتوون و خه لکیتر وه حشیه و دوژمنی شارستانیته ت، ته وان دیموکراتن و پاریزه ری دیموکراسی و خه لکیتر دوژمنی دیموکراسی.

ئه م پیشه سازی و پروژه گه وره یه که سالانه بیلینها دولار سه رفی ده کړی ته فسانه یه ک ده خولقینی، ته فسانه ی روژئاوا و نرخه کانی روژئاوا، ته فسانه ی شارستانی بوونی روژئاوا و وه حشی بوونی خه لکیتر، ته فسانه ی میلیتاریست کردنی جیهان و پیوستی ریکخراوه کان و سیستمه کان و ئامرازی سه ربازی و عه سکه ری. وه ته وه یکه به رانه ر به م هیزه ته بلیغی و تکنولوژی و سه ربازیه ده بنه قوربانی حه قیقه تی ویزدانی به شه ری.

ئه وانه به ته واوی توانایانه وه تیده کوشن که تیروریزم ئاشکرا نه بی، پیناسه نه کړی و نه ناسری. ته واوی ته و ده ولته ت و زانستگه و ناوه ند و رادیو و ته له ویزیونانه ی که ته م پیشه یه یان دروست کردوه و ته م تیوریه یان خولقاندوه تیده کوشن ته م باسه نه چیته ناو خه لک که تیروریزم چیه؟ و تیروریست کی یه؟ چونکه کاتیک که تیروریزم به دور له هه رج و مه رج و شانناژ و پروپاگانده و زور بخریته به ر باس، کرده وه و سیاسه ته کانی روژئاواش ده گریته وه. هه لویت و هه لسوورانه کانی بریک له ریکخراوه مه سیحیه تیروریسته کان له ئامریکا و ئامریکای لاتین و ئافریقا، گوردانه کانی مه رگی ئامریکای لاتین له ده یه کانی ۶۰، کاره ساتی ته فغانستان، قه سابخانه ی مه زار شه ریف و کوشتاری ۶۰۰ دیل، قه تلعامی فه له ستینیه کان، قه تلعامی کورده کان له تورکیه و عیراق و هتد.

ئەم بازارەى مەكارە كراوەتەو، بازارىك كە تەنیا كرىار و فرۆشيار دەناسى و ناتوانى وەك تە ماشاچى لە وى بيت. كرىاران و فرۆشەرانى ئەم كالاىە ئىستاكە شەيدا و خەرىكى ئەم بازارەن و لىرە بە دواوہ تەواوى رژىمە ستە مكار و دىكتاتورە كانى جىهان دەتوانن بچنە ناو ئەم بازارە و نەيارانى خوڤيان بە ناوى تىرورىزم نابوود بكنەن. چىتر گرىان و شىپرىو و تكا و رجا سوودى نىە. ئىمە عەرەب نىن، موسولمان نىن، بنىادگە را نىن، دىموكراتىن، موڤىرنىن، هاوپەىمانتانىن، لە گەل ئىوہىن، خوازىارى دىموكراسىن و ھەر لە سەرەتاش دا بووین و چى و چى ئەمانە راست وەك تكا و رجاى كوڤىلە كانە بە رانبەر بە كوڤىلە داران و زەلىلى و پارانە وەى زىندانى يە بە رانبەر بە زىندانبانى كەر، و ئەم زىندان بانە بىجگە لە WASP «پىاوى سپى ئەنگلوساكسونى پروتستان» كە سىتر نىە.